

ГОДИНА III.

БРОЈ 20.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 16. МАЈА 1893.

ГРАЂАНСКИ БРАК, НАША ЦРКВА И ЊЕНА ЈЕРАРХИЈА.

Брак је као тајна црквена — хришћанска установа. Ни једна вероисповест хришћанска, која је задржала карактер истинитог хришћанства, не може *ничим* одобравати и мора на све дозвољене цркви начине борити се против сваког покушаја, који би браку одузимао карактер хришћански, значај тајне.

Православна црква, као чуварица неизмењеног и истинитог хришћанства *rag excellence* чува брак као тајну, као светињу Христове установе.

Наша православна српска црква као део велике православне цркве — тако исто.

Њено је дакле становиште према предстојећем предлогу угарске владе о уважању облигатног цивилног брака несумњиво,

јасно и одлучно. Она осуђује и сам покушај уважања таквог брака.

Она ће то у своје време *на надлежном* месту и на најбољи начин да и изјави посредством свога епископата.

Тако ће да учини наша црква на уста своје више јерархије.

И свештенство наше не може у томе питању ништа друго изјавити, него оно, чему га упућује учење наше цркве, што ће учинити и виша јерархија.

Свештенство ту изјаву може учинити на један само начин; а тај је: *резолуција* *скупштине целокупног свештенства*.

Да је прошле године основано удружење свештенства нашег и спроведена ње-

УНИБЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 ова организација, до сад би та изјава била већ — готов чин.

А овако, она мора чекати на предстојећу скупштину целокупног нашег свештенства, на сазиву које се већ ради.

Најновији, дакле, конкретан случај са грађанским браком, један је доказ више,

како нам је потребно свештеничко удружење и његова организација.

Православна је црква према питању грађанског брака на становишту хришћанском, догматичком — чисто црквеном. Њена јерархија такођер. У своје време чуће се и њезина реч.

Ј. Ј.

ПРОПОВЕД О ВАЖНОСТИ ВЕРЕ У ОПЋЕ.

Оче, ово је живот вечни, да познају тебе јединога истинога Бога и кога си послао Исуса Христа.

Јев. Јов. гл. 17. ст. 3.

Разно суде људи о вери. У очима једних нема она никакве вредности, другима је неоцењено благо. Једнима је тежак јарам, који би да стресу са себе ма на који начин, несносно ограничење слободе и воље њихове, суров рушитељ радости; а другима добар и благ господар, племенит добротвор, пријатељ, тешилац, мелем рана њихових, богат извор задовољства и радости. С тога је онима првима мало стало до вере, њој се обраћају само у извесно време и на извесним местима, но ни тада ни онде не налазе под њеним кровом користи и утехе за себе; ови последњи је нигда не губе из вида, она им је пратилац и вођа на свима стазама живота њихова, и свагда у њој налазе заветрине, уживања и помоћи.

Намера нам је да разгледамо колика важност лежи у вери, да би и онима отворили очи, који је омаловажавају и за ништавну ствар држе.

*

Вера, која се оснива на погрешном мишљењу или књижи од празноверице; вера, којој суштину сачињавају празни обред и церемоније; вера, која као скуп појединих научних ставова, само ум човечји храни, а срца му не поправља и не облагорођава; вера, која не почива на стубовима морала и врлине, него грех и порок протурје и сеје у свет: така вера да како нема вредности, и далеко нам је и помисао да

о такој вери говоримо и у њезину хвалу и једну реч утронимо; само вера, која се темељи на истини, која нас учи, да познамо Бога и наше одношаје према њему, и по њима да удешавамо мисли и стопе живота нашег, која нам пружа руку помоћи у разноврсним невољама, која нас чини мудријим и врлијим, од које зависи срећа и савршенство наше, — само така вера има праве вредности и достојна је наше најдубље поште и најсрдачније љубави, а така је вера само она, коју нам је Бог преко сина својег Исуса Христа открио. Јест', *то је живот вечни да познамо тебе јединога истинога Бога и кога си послао Исуса Христа.*

Но да би ова истинита вера, у којој је најјасније и најречитије изражена воља божја, и за нас вредности имала, коју она сама по себи има, потребно је, да је више свега познајемо. Ми морамо јасне и праве појмове имати о њезину учењу, прописима, садржини и обећањима, и неће нас просто име пити слепо поштовање вере учинити мудријим, бољим и срећнијим. Она много губи од своје чаробне моћи, ако нисмо дубље посвећени у њезине истине; у колико је познајемо и размишљамо о њој, толико нас и спасава. Да би о њој што више знања стекли, мотримо, благочастиви Хришћани, на глас божји у природи, на глас нашег оца и творца, који у сваком делу својем с нама разговара. Прелиставајмо књиге еванђелиста и апостола, у њима се чува откривење божје у чистој својој. А будемо ли пригнули уво оном гласу, и из овог бистрог извора црпи истину, вера ће нам одскочити више свију

знања и вештина људских и изићи пред очи у највеличанственијем облику и засијати у природној и племенитој лепоти као да је с неба послана од оца, да теши децу његову на земљи.

Да би даље вера имала праву и велику важност пред нама, морамо бити уверени о њезиној истинитости и божанском пореклу. Све док се сумња гнезди у срцу нашем, док нам истине вере изгледају као вероватне слутње а прописи њезини лепа и корисна правила за живот, дотле никад не можемо осетити сав мах снаге, којом нас вера поправља и умирује, нигда не можемо бити тако добри и срећни, колико би могли и требали да будемо. Ми морамо учење вере за вечиту истину сматрати, а прописе њезине као законе својег највишег господара и судије. Само тако мишљење чини је важном и светом, даје јој моћи и угледа, без којег она не сме бити као владар срца нашег и путевођа живота.

Но није доста упознати истине вере и веровати у њих, него треба да нас вера заиста и води и управља крмом на броду живота нашег. Нама ваља оним путем врлине и среће ударити, који нам вера показује; њезиним духом треба да дишемо и да све своје кораке одмеравамо према прописима њезиним. Она тражи од нас послушност, она нас не учи, не поправља и не умирује против наше воље и без нашег учествовања. Она износи на трпезу своју најздравије хране радозналостом духу нашем, али нас не приморава да седнемо за трпезу и једемо од њезине спасоносне хране, која нас снажи и освежава. Она ће нас узети за руку и водити по путу врлине и среће, но ми сами морамо поћи тим путем и не смемо скретати с њега, ако смо ради да веру имамо за сапутницу. Она нам обећава светлости, помоћи и утехе, но ми се сами морамо послужити том светлошћу, помоћу и утехом. Ко хоће да схвати праву вредност вере, тај јој се мора предати свом душом свагда и свугде и у свима околностима, тај мора увек онако мислити, како га она учи, и онако радити, како му она налаже. Не сме је изневерити ни у свакидашњем животу својем. Она уз њега

мора бити не само при службама божјим и у богомољама, не само прост тешилац и помагач у невољи. Она презире оне, који се њој у нужди и несрећи обраћају, а отресају се у добру. Она ваља да је наш први саветник у свима предузећима и пословима нашим, пратилац у осами и у друштву, највернији пријатељ у срећи као и у несрећи, кроз живот као и на самртном часу. Само тако ћемо праву вредност вере сазнати и у њој гледати драгоценије благо него све сребро и злато целога света.

Вера нас чини мудријим, бољим, веселим и задовољним, она нас учи да уживамо у садашњости, отвара нам најдивније изгледе у будућност, обриче вишу, бескрајну срећу. Познавање истине, воља и снага за извршење доброг дела, спокојно и задовољно срце, умереност у срећи, утеха и издржљивост у несрећи, нада у животу и на самртном часу, све су то дарови вере, без којих није среће и задовољства. Рекосмо да нас вера чини мудрим; у њезиној се школи учимо најпотребнијем и најважнијем знању. Без ње би непрестано трапали по мраку и лутали странпутицом сумње, не би ништа знали за своје порекло и опредељење, свет око нас био би нам велика, перешена загонетка. Без вере би се сурвао дух наш у поноре сумње и очајања. Без ње би се изгубили у великом мноштву ствари, које чине васељену, осећали би се осамњени и напуштени, међу толиким живим створовима не би нашли себи ослоња. Да није вере, ко би нас водио поузданом стазом при мишљењу и испитивању нашем, шта би нам био смер жеља и тежња наших, без ње не би било копче, да нас у једну целину прикоча са осталим светом; као оно детенце, када га бездушни родитељи одмах по рођењу одбаце од себе и одреку га се, тако не би били на чисто, коме да благодаримо за живот, ко се стара за нас, ко нас држи на овом свету, под чије се окриље можемо склонити, и од кога смемо очекивати помоћи и љубав родитељску.

Вера нас избавља од овог мучног положаја, она нас изводи на чистину; води нас путем истине и извесности. Она нас учи познавати Бога и одношаје, у којима се

њим стојимо; она нама и целом свету истиче једног заједничког творца, управитеља и оца; она на све светлост расипа; све у једно спаја; у све улева живот и ред; даје свему важност и достојно место. Кад вере имамо, не осећамо се више самохрани и напуштени у овом бескрајном и неизмерном свемиру; нисмо више једна играчка у рукама случаја или судбине, нити више незнатан, слабачак и бесвестан створ, који ништа не знајући о пореклу и опредељењу својем блуди без заштитника и вође по пустињи овога живота, док га данас сутра смрт као плен не уграби. Од вере вођени нађосмо Бога и у њему најмудријег и најмилостивијег оца познасмо, који зна за нас и љуби нас, јер смо деца његова, која носе његов лик, која јесу, живе и постоје у њему и кроз њега. На чисто смо зашто и нашто нас је створио, знамо да над нама надзирава и о нама промишља и ништа не може раскинути везе, које нас везују с вечним и неизмењивим Богом.

Како сад све друкчије изгледа, што је око нас! Како у сасвим друкчијој, светлој слици излази свет пред очи наше и како његова величанственост и дивота диже и увесељава дух наш! Сада докучисмо први, вечни и најсавршенији узрок свега, што јесте, што је било, и што ће бити, познасмо Бога, којег свака трошица прашине, свака травка, свака зверка, сваки човек, сваки анђео, којег и небо и земља као свемогућег и свемудрога, као сушту љубав славе и величају. Свуд у наоколо докле допире поглед душевних и телесних очију, видимо само лепоту и ред, свугде живот и радост, где у зачетку а где у цвету и јеку. Сада нам све, велике и мале, видљиве и невидљиве ствари, зрнце песка на обали морској и животворни извор светлости у најтешњој свези стоји једно с другим; све је дело једнога најсавршенијег духа; све чини једну целину, у којој ништа није излишно, без смисла и ништа шкодљиво и рђаво, и којом управља сам створитељ њезин. Све ово знати — зар није мудрост над мудрошћу и зар је пожелети веће мудрости за човека?

Али као што нас вера чини мудрим, тако исто чини добрим и врлим; а то је један више

доказ, од колике је важности она. Вера је веза љубави, најтешње сједињење творца са његовим створењима и самих створења једно с другим. И ова љубав и овај спој сваком срцу човечјем, које одушевљава, даје нова духовна живота, нове воље и снаге за извршење добра дела, више духовног живота, више воље и снаге за вршење дужности и врлине него ма који други одношај ствари. А и како да не! Зар неће имати пред нама угледа закони, које нам је поставио наш створитељ добротвор, отац и судија, који сваком оном, ко слуша заповести његове, обећава најлепшу награду, а оном, који их прекрши, тешке казне. Како нам морају изгледати строги и свети ти закони! Па када ми тога оца, тога законодавца свуда у делима његовим видимо, свуда слушамо глас његов, где нас учи, соколи и опомиње, када га свугде у најпрљој тами као и најјаснијој светлости признајемо за сведока нашег мишљења и делања, хоћемо ли се онда усудити да ма шта мислимо и чинимо, што се не слаже са вољом његовом? Хоће ли нам не достајати снаге да у његову присуству, пред лицем његовим радо учинимо добро и право?

Но осим што вера удружује створења са творцем она још зближава и спаја и саме створове једно с другим; она и нас братими са свима ближњима нашим, учећи нас да смо свиколици деца једнога оца небескога, да сви скупа чинимо једну велику породицу, којој је отац и глава Бог. И ко тако мисли и осећа, тај живи међу самом браћом и сестрама, који су с њим једнога истога постанка и на једно одређени. Тога ће веселити поглед свакога човека, дарови способности и моћи његове, радост, срећа и заслуге. Хоће ли моћи онај, којег брата љубав загрева, брата својег у чем било оштетити или му што на жао учинити? Од тога је далеко свака охолост, свака завист, свака мржња, свака равнодушност, а срце његово пуно милосрђа и сажаљења према брату који страда. Ко је mudar и добар, тај је и весео и задовољан; вера, која она прва блага пружа, нуди нам и ова друга. Јест, ко се по њезиним прописима влада и верује обећа-

њима њеним, томе су груди пуне радости и спокојства; тај је уверен, да ће му се опростити сагрешења, да ће наћи одобравања у створитеља и Господа; тога не мучи и не криви срце његово; тај ужива сласт мирне савести; кога она води и ко њезиним очима гледа, тај је целим светом задовољан; задовољан Богом, у којем види најмудријега и најмилостивијега оца својега, од којег само добро очекује; тај је задовољан уредбама и установама у свету, јер од Бога потичу; задовољан положајем и околностима, у које га је Бог ставио, мером снага и добара, које му је позајмио, судбом коју му је досудио, знајући да је све то одмерено према његовом опредељењу и да се све његовој срећи клони; задовољан је самим собом, јер је свестан о својој честитости, задовољан свима ближњима својим, јер не мрзи ни једнога, него све с једнаком љубављу грли, свачијем се добру радује, а спроћу слабих и грешника има стрпљења и обзира, задовољан свим што види око себе, јер је све онако, како преблаги творац хоће.

Чије стазе осветљава светлост вере и кога она одушевљава, томе се отварају са свих страна извори радости чисти и неисцрпиви, тај ужива више среће него најомиљеније чедо њезино, тај се радује Богу као оцу и добротвору, радује се сину његову Исусу Христу као Спаситељу и Господу, радује се својим способностима и моћима, високом опредељењу, радује се свему добром и лепом, што се у свету збива; радује се људима као браћи својој, као деци својег оца небескога, као саучесницима и заједничарима будућег блаженства, радује се свима мртвим и живим створењима, јер су све то дела руку његова Бога, ликује на бесмртност своју. На овом веселом срцу, задовољству и разноврсним радостима има да захвали вери. Велика је вредност њена и она је најдрагоценије благо човеку.

У свима променама, што пређу преко наше главе, у свему што радимо, што нам се догађа; у срећи и несрећи; кроз живот и иза гроба вера нас води, крепи, блажи и увесељава. Она свему даје други вид, олакшава све терете и јаде, она се увек уз нас нађе, кад требамо савета, помоћи или утехе. Она нам заслађује весеље и уживање. Имамо ли да испунимо важне дужности или да свршимо какве мучне послове, вера нам их олакшава и облагорођава уверавајући нас, да их је сам Бог наложио, да смо ми у служби божјој и да све што радимо са његовим знањем и одобрењем радимо. Донаднемо ли беде и опасности, она нас учи да дигнемо очи и срце к небу и у оног молимо помоћи, који и на небу и на земљи чини што хоће, а увек добро и праведно. Дођу ли на нас искушења и зла, која нисмо заслужили, нећемо роптати, него ћемо их подносити с детињском покорношћу, уверени, да ће све на добро изићи. Ако нам не испадну за руком племените замисли и тежње се не остваре, жртвоваћемо своју вољу вишој и мудријој вољи оца и Бога нашег, а наш труд и рад неће пропасти, јер у царству, у којем Бог царује, не може угинути ни једно добро дело. Ако нам је тешко бреме старости, ако нас снаге издаду, уздање је наше у Бога, који нас ни као одојчад ни као младиће ни као зреле људе није нигда напустио, него се увек бринуо за нас, па ће се и од сад навек бринути. Загрми ли смрт, не ћемо се препастати, видећи у њезину гласу глас нашег оца небескога, где нас, децу своју, зове к себи из овога живота у други виши, где нас виче, да се врнемо из туђине у завичај. Вером окупљени с радошћу се одазивамо овом позиву и утешени ступамо на мрачну стазу смрти, која је мост, што води к јасној светлости и к вечитој, бескрајној срећи. Амин.

Милутин Гавриловић,

свештеник.

НЕКА СЕ ЧУЈЕ И МОЈА ЈОШ ЈЕДНА РЕЧ.

ОДГОВОР ПРЕЧ. Г. ЈОВАНУ ЈЕРЕМИЋУ.

Удар нађе искру у камену;
Без њега би у кам очајала.

„Горски Вијенац“.

Ја се не налазим ни на каквој невољи, нити ћу дакле проговорити коју реч за невољу.

Ко ставља какав спасоносан предлог за народ свој, тај се мора задовољити и са по којом мањом или већом неугодношћу, са по којим јачим или слабијим нападајем — што све потиче често у првоме реду из предрасуде према личности, или према новини ученога преображаја.

Но је-ли сам предлагач јасно поњао чистоту свога смера, и озбиљно премерио сву његову важност, тада он са великим поверењем гледа већ у саму најскорију будућност — он гледа у сигурну скорашњу победу свога умишљаја и у дивне плодове његове, те дакле и не налази за нужно, да се на све разноврене нападаје и подметања озбиљно обазре. Има-ли предлог сам по себи довољно животне снаге, тада ће он и тако сатрти све противне „разлоге“ нападачеве; а је-ли предлог нерасудан, непромишљен, тада би га и ма какав делија на перу залуду штитио ма и испробојним каквим оклонима и штитевима.

Па шта бих ја то ипак хтео?

Хтео бих да се мало позабавим са чланком преч. г. Јована Јеремића, пароха бачиначкога: „*Епархијски проповедници, њихови противници и читање нашег проповедништва*“. Јер ћутање од моје стране, баш нарочито у овој прилици, сматрао бих ја за велику омашку, коју себи не бих могао никада опростити.

Но хитам одмах са изричном изјавом, да нису никакви лични обзир, који ми пружају перо у руке — ма да ипак не могу пропустити, а да не приметим, е ја из целог тога писања преч. г. Јеремића против мене као да видим неки прекор, неки укор, што сам се и ја, још тек универзитетлија, још „голобрадо момче“, усудио да рекнем коју у тако озбиљној ствари, на уз то још и „ровашно своју осуду печатом мудрости универзитетеке, као патентом за сваки безобзир“; као да ми хтеде довикнути:

вала, кардаш, немаш куда амо:
што смо ћели, то смо учинили —
овђе теби не има исета;

као да држи, е ми је са својим умовањем „једаред за свагда“ оковао:

на ноге двоје букагије,
а на руке двоје белензуке,
а на ноге синџир гвожђе тешко,

те ћу већ једаред за свагда заћутати и у овом цењеном листу, и у опће на пољу наше богословске књижевности, којој сам такође рад да послужим према силама својим.

И опет велим: није никакав обзир према мојој личности, што ме гони да примим бачену ми рукавицу. Јер да је само на томе, ја бих — Бог ми је сведок — са највећим самопрегорењем капитулирао пред преч. г. парохом бачиначким. — Та мој је идеал Христос Спас, који ме, крај љубави према ближњем, учи још и смирености и кротости; уз то сам још и потпунице свестан своје високе стазе, којом се трудно спремам за слугу Божјег и народног, те ја никако не могу одолети нагону мога младићскога кара, па да иком кличем оно познато:

Стани мало од Добоја Мујо,
и ми коња за трку имамо!

С тога се никако не ћемо ни освртати на она многа спорадична вређања моје личности, нити на она несмишљена издевања, са чиме је преч. г. Јеремић сигурно хтео само да потенцира дражесност свога „бомбастичнога“ стила. Па не ћемо ми ни у томе разуверавати преч. г. Јеремића, да испити (сведоцбе) још не квалификују уједно и нечије „позитивно знање“, нити ћемо поћи да кушамо, није-ли ласно, врло ласно могуће, да је далеко већи број оних ствари, о којима ја „имам чиста и бистра појма“, а о којима он никада може бити ни чуо није!

Ми се дакле на све то, и много друго не ћемо ни обазирати. Шта више, нека је преч. г. свештенику Јовану Јеремићу на свему томе хвала, нека му је хвала из дубине душе моје — та он је парох, а ја сам још увек тек богословац: старешинство нека млађешину . . . поучава.

Него руку на срце, ствар на мерило здравога разбора, и ја морам и свету на видик признати своје уверење, да је такову „поуку“ могла диктовати једино — срџба.

А знате-ли ви, штовани читаоци, са чега-ли се то могла распатити срџба преч. г. пароха

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Јеремића против мене, „неквалификованог“ универзитетлије, против мене, слабога и незнатнога црва Божјега?

Ево са чега: Ја сам, вели он, „одмах у почетку показао свој калибер“ (?). Потргао сам „питање о нашем проповедништву, *па и њега* (horrible dictu!) увукао у то питање“ тиме, што сам — проговоривши, онако, *ex cathedra* — изрекао и над његовим епархијским проповедницима своје „највише решење“, и то га изрекао „без икакве мотивације и разлога, него једино ровашивши то жигом мудрости универзитетске, као патентом за сваки безобзир“.

Ето дакле у моме чланку трагичнога момента по моју главу!

Али тако је то, кад је човек још млад и неискусан! Јер да сам ја знао, „као што нисам знао“, да би „и од моје стране коректно и најбоље било, да сам, и не узимајући у свој рачун епарх. његове проповеднике, и не изричући о њима своје „највише решење“, предложио у своме чланку „чудотворни пут и начин“, да се једаред за свагда реши питање о нашем проповедништву“ — ја бих свакако и поступио био према том очинском савету, и тада би и једно озбиљно око из питања Срема погледало било на мене благо, пријатељски, и рекло би ми се: „Е баш ти свака реч'ца по дукат вреди, дивни детићу са Олимпа черновичкога!“

А тек да сам знао, што такође, на несрећу своју, нисам знао, па да сам, крај свога скромнога предлога, епархијске проповеднике чак и препоручио, још бих „једнога лепога дана“ свакако и ја био „пријатно изненађен“ са речитом и разложном каквом препоруком мога скромнога предлога у дословном његову смислу, баш као што се, ето, удостојио речите и разложне одбране у дословном смислу и предлог С. Д - ња, јер је он, дабогме, потврдио мисао: да је „нужна установа епархијских проповедника“ (ту је — позор само! — праведни судија превидео да нема разлога!), само тек, не верујући „у остварење, или бар у скоро остварење њезино“, препоручује своја Собрания; али и ту хита са примедбом, да „тај предлог нити би остварењу установе епарх. проповедника сметао, нити би по остварењу исте излишан постао“!

Да, тако сам требао и ја бити предосторожан, довијен — мудар, па никад ленше!

А овако? — Овако сам дочекао, да ми се не само предлог „туче“ и крњи, него да ми се

још издевају и свакојака имена, и да слушам и овакав разложен и разборит прекор: „Да је у теби, Огњеславе, мало више скромности, у твоје би чланку дакако било и много мање омашака (sic!), а више мудрости, па ма било и грчке!“

Него пита ви мислите, штовани читаоци, еда-ли сам ја баш заиста учинио што некоректно, ружно, охоло? — Ја се усуђујем рећи да не, а уједно цитирати и ове Goethe-ове речи: *Man verändert fremde Reden beim Wiederholen wohl nur darum sosehr, weil man sie — nicht verstanden hat.*

То ћу ја одмах и доказати — црно на бело, са највећом лакоћом.

Када сам ја оно у 3. бр. овога цењенога листа, у предлогу своме: „*Како да решимо питање о нашем црквеном проповедништву*“ изрекао и о епархијским проповедницима свој скромни суд — а никако своје „највише решење“, као што би то да маркира преч. г. Јеремић — ја, Бог ми је и ту сведок, нисам ама баш ни у сну снечао да то „ровашим жигом мудрости универзитетске“, тим ноторним „патентом за сваки безобзир“. Та ја сам онде тврдио, да ми „још никада не добисмо тачна, здрава, згодна одговора“ на питање „о једној од најсветијих дужности нашега свештенства — на питање о проповедништву“, па за доказ тому наведох испред С. Д - њевих „Собрания различных недѣльных и праздничных нравственных повчаний“ и испред Мирковићевих „*тумачења недѣлних и празничних евангелија*“ још и „Јеремићеве епархијске проповеднике“ које је преч. г. Богољуб Мирковић тако осудио, да им не ће помоћи ни само позивање — на грчку мудрост“.

Је-ли тому тако? Јесте. Па када је тому тако, како ми се онда могаде приштити онај фамозни „жиг“ и „патент“, па томе још и једним скоком надовезати и оне чудновате речи: „То је најлепша тактика! Уобрази, или баш и (?) фингирај себи противника каквог хоћеш, подмети му, што хоћеш, па онда и реци му — како хоћеш“ ?!

Та ја, скромни громовник са черновичких висина, нити сам себи уобразио, па богме ни фингирао преч. г. Јеремића — ја сам само то толико рекао (и то не само преч. г. Јеремићу, него свима штош. читаоцима цењенога листа „Сиона“), да се и ја потпунице слажем са разложима преч. г. пароха Богољуба Мирковића, што-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

но их је он навео против установе епархијских проповедника — да су дакле његови ти разлози и моји разлози, а који када су већ једном разборито разложени, то их не морам и ја по ново разлагати.

А уз то сам још у истом броју додао и против епархијских проповедника, као свој рођени, још и тај разлог: „што ја и у њима назирам тек лечење појаве; а ко се ода на лечење болесне појаве тек, без обзира на њезин корен, на њене узроке, тај пролази, као што је оно недавно прошао и познати берлински леџник Кох са својим туберкулином — он не само да не лечи, него баш на против — тамани своје пацијенте“. Јер, дабогме, замашније појаве имају и своје замашније узроке. А ко хоће да лечи каквоу појаву, какво зло, тај мора пре свега то зло добро и озбиљно узети на око, на онда поћи испитивати све дотичне крупније узроке његове, и онда се обазрети за нужна и сходна ередства против, пре свега и нарочито против тих узрока. Не узмогнеш-ли уклонити узроке, и појава ће трајати даље; уништиш-ли пак узроке, појава ће нестати тако рећи саме. Cessante causa... Или шта би нам вредило нпр. хтети лечити нашу

китњасту Фрушку Гору од клете филоксере, каквим „лечењем“ лозе или грожда, као појава, а не брати бриге о филоксери, као узроку тој појави?!

Ето, то је, бар то толико, требао да има пред очима преч. госп. парох бачиначки, и онда је извесно, да га тада бар не би биле „довеле до мисли о епархијским проповедницима“ баш саме оне његове „конзеквенције, које по изведеној лошци и неумитном закону о узроцима и последицама следити морају“!!... Е, ако нигде, а оно нам се баш ту приказује у својој истинитости она философска мисао: Wie schwer den Zweck zu wollen, und die Mittel nicht zu verschmähen! Viele verwechseln gar die Mitteln und den Zweck, erfräuen sich an jenen. . .

Али — пардон, пардон! Нека је о томе и толико доста, јер би преч. г. парох бачиначки још и мени могао напослетку замерити, као што то рече за преч. г. Богољуба Мирковића, да га „малтретујем дуго и много“ (ма да је разложна критика овога износила у овоме листу, строго узевши, само за 2 броја, дочим се је антикритика г. Јеремића отегла била на читавих — седам бројева, са оном „грчком мудрошћу“ заједно).

(Наставиће се.)

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Али, по § 257 „предлога за уредбу“, а по § 88 „устава“, администраторство би имало трајати најдуже три месеца.

Па зар ни за три месеца не би био „пошошљив“ администратор парохије као привремени председник цркв. општине? То би зар сметало угледу наших цркв. општина; то зар деградирало и оним општинама — а колико је таквих! — у којима не би „знали ни кадри били (општинари) ни покренути питање о томе, да се српска автномна школа подигне“? А у таквим општинама већином и бивају постављани администратори.

Па кад знамо и то, да се ти администратори и данас бирају за председнике, онда зар трећи разлог против природног председништва није просто цепидлачење, неки усиљени приговор?

4. Четврти разлог је у томе, што би парох био „вечити председник“, те што му општина не би могла одрећи своје поверење у случају, кад не би била задовољна с његовим радом.

Надаље, што би такав председник „можда споразумно с одбором или скупштином радио против интереса општине а виша епархијска власт га не би могла уклонити са председништва и на његово место другога дати изабрати“.

Како вешто заноси, по неког, овај разлог! Да и њега промеримо.

Са радом председника треба да је задовољна, без сумње, и — општина. Али задовољство општине бива и тесногрудо или сувише растегљиво, понајвише субјективног схваћања, које изазивају разни, па и врло лични мотиви. Задовољство општине је врло еластично

и не може већином служити као поуздана оцена председникова рада. Та колико има председника, који уживају поверење општина, у којима је и незаконита скупштина, незаконити одбор, илегалан већином рад — а ноторан неред!

По нашем скромном мишљењу, према задовољству општине много је одлучније и стварније задовољство „виших“ епархијских власти. Јер кад је ова задовољна са радом пререадника, несумњиво је, да ће бити задовољна и општина, ако тај рад буде просуђивала са општинских интереса. Задовољство епархијских власти са радом председника значило би наима, да је у општини потребан ред и напредан рад.

Не буде ли у општини тога реда и рада, општинари ће увек имати пута и начина, а и времена, да се ради тога жале вишој епархијској власти. При томе није потребно „одрицање поверења“, нити ово лечи какво зло. Ту одлучује — дисциплина више власти. Та може помоћи, а особито код нароха, који не може слећи раменима и одманути руком и рећи: „па — ја ћу „на имање“, мојој кући, канцеларији, тезги или плугу“. Парох зна шта га чека и шта дочекати може, ако се налазима своје претпостављене власти не одазове и ако их не изврши у интересу општинскоме.

Да ли у томе г. др. Вучетић и сва опозиција види већу или мању гаранцију за рад и ред у нашим општинама, то је њихова ствар; али, да без дисциплине и услова за вршење дисциплине неће бити у већини наших општина, и од сад, жељена и потребна рада и реда — то је непобитна истина.

А те услове могу пружати само свештеници, по своме положају и одношају према епархијским и другим црквеним властима.

Нема бојазни „од вечитог председника“, него од недисциплине. Дисциплина ту решава. А дисциплина је немогућа — у пуноћи — према световним председницима, који би и од сад као што су и до сад — игнорирали епархијске власти, кад им воља дође. А ова долази често.

Предпоставка, да би парох председник могао у споразуму са цркв. одбором и екупштинском радити против интереса општине, пре свега је врло слободна и претерана, а као разлог против природног председништва и — наивна

Та предпоставка пружа такву слику, на коју не знамо ко да више захвали г. дру Вучетићу, или свештенство или наше црквене општине или цела наша автономija. Замислите само: парох председник, цео одбор и цркв. скупштина раде против општинских интереса у споразуму! Да смо весели!

Ал шта ћемо, та је слика требала, не би ли што већи страх изазвала, и што већу мржњу против природног председништва. У тој тенденцији се огледа и — наивност. Јер, кад би такве општине било, зар би ту био лек избрани председник? Па ко би ту био онда „спасајуши“ председник? С ким би тај радио? Интересантан би био одговор. Сигурно би се ту додао председник из другог села, па и цео одбор и цела скупштина... Summa summagum: разлози против природног председништва пароховог усиљени су, привидне вредности, проста цецидлачења. Не доказују друго ништа, него: да опозиција против тога председништва нема стварна и објективна разлога.

У оскудици и суши овакових разлога, опозицији је и 1892. г., као и 1879, као „избављеније“ дошло опозиционо свештенство са својим „свештеничким“ разлозима.

То је потврдио особито г. др. Полит. Он се није устручавао позвати се на опозицију свештеника неких, против природног председништва од г. 1879., као и на данашње либерално-радикалне свештенике, ма да му је врло добро познато, шта данас мисле у томе питању баш они, који су 1879. били најжешћи опозиционари; ма да му је врло провидљива вредност и данашњих свештеничких опозиционара, и ма да је и сам тога уверења, да би се председништвом подигао „авторитет свештенству“, „држећи уједно, да ће свештеник као човек вишег изображења, знати у сеоским општинама администрацију боље водити, тачније извештаје подносити и рачуне састављати и да свештеник, који стоји под извесном дисциплином већу гаранцију пружа и више поверења имати може, него световни председник у сеоској општини, који често у себичној намери за себе и за своје присталице свакојаким средствима испослудје свој избор“.

И крај свега тога, могло је дра. Полита у уверењу подрмати, са уверења скренути на пр. оно демагошко „ачење“, оно пренемагање једног Дана Прице и она „недужна“ боја-

„Стевана Михалчића“ од сукоба између председничке дужности парохове и духовне пастирске.

Зар се збиља свему томе поклонно др. Полит? Зар то „розлози странке, да не буде против данашњег избора председника“?

На „ачење“ протe Дана Прице не ћемо се обзирати. Њему је његов популаритет, и амбиција, да буде „леп“ у сабору и да се допадне

публици у сабору и изван сабора, милија и важнија, него цела бутун аутономија. Па зашто га бунити у том његовом „стању“. Он је бар остао себи из г. 1879 доследан; доследан у — заблуди.

Ко би нас хтео ради ових речи узети на одговор, пре свега нека прочита говор г. протe Прице, изговорен у генералној дебати о „уставу“, изговорен после говора г. протe Грбића.

(Наставиће се.)

Г О В О Р ПРОТЕ МАНОЈЛА ГРБИЋА,

држан у сједници српског православ. народ. црквеног сабора 11. новембра 1892.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БИЉЕШКАМА.)

(Свршетак)

Послије Стратимировића дошао је за ми трополита бачки владика Станковић, који је врло кратко вријеме управљао, а послије њега дошао је патријарх Рајачић — а одмах за тијем и несрећна 48. година. Да Бог да нигда се више не повратила! (Да Бог да!)

Све догађаје у 48. години могу обиљежити врло кратко са пјесницима. Зачуо се ратни поклич: „Устај, устај Србине!“ — И Србин је устао. За тијем се разлијегала весела пјесма: „Мјесто славних Немања и цара Душана, Бог нам за сад поклапа војводу Стефана!“ — Али одмах за тијем зачула се и она погребна: „Војводину гроб покрива!“ Још један нови доказ, како су други фактори моћнији и од краљеве ријечи. Али са том 48. годином задаје се и љута рана нашој Цркви и нашој јерархији. Наша јерархија први пут гази у крв! Мјесто да српског патријарха сликамо као светог Саву са проповједанице, с крстом у руци, а ми га видимо на коњу са сабљом у десници. Све се то некако бацило на политичко поље: и патријарх и владике, од чега се пошљеци и данас осјећају. Камо наше лијепе среће, да је патријарх Рајачић онолико дописа писао ради богословске семинарије, колико их је писао ради војводине! Не ћу више да говорим о 48. години, кад знам и ја, а знате и ви, шта је све било. Требало је бранити прејасни пријесто од бунтовника, али је требало поштедити Српску Цркву, да она ту не командира.

Него ћу говорити о оном, што је настало послије 1848. године. Чим је дошло уставно доба у Угарској — и ако смо се љуто били завадили са Мађарима, и на темишварском сабору љуто их увриједили — али не својом кривицом, већ по команди својих господара — инак добивамо и ми као и остали народи и вјероисповјести познати законски чланак од 1868. Уставна влада угарека признаје нам државнијем законом, да слободно управљамо својом Црквом, својом школом и својима закладама наравно у границама државнијех закона; а ми мјесто да се том слободом користимо, па да своју Цркву уредимо према њезиној природи и према њезином одређењу на темељу њезинијех канона, — а ми, велим, угледајући се у установе туђијех вјероисповјести, окренуемо наопако, држећи, како сам то већ рекао, да нам је наша јерархија крива свима неуспјесима на политичном пољу, да нас је она хтјела поунијатити и да она потпомаже државну власт против свога народа. Мјесто да смо догле, деклараторијом врло скучени положај наше јерархије, проширили и учвртели, држећи се најстрожије онога темељнога устава наше Цркве, ми смо на нашијем саборима за тијем ишли, да што већма скучимо власт наше јерархије.

Врло би далеко одмакао се од своје задаће, да сад овдје све наше уредбе, донесене на саборима од 1869, редом критикујем, а то се и не

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

може у једном говору, за то ћу само напоменути вам господо, зле пошљедице од тога. И баш те пошљедице и јесу оно, што мене као Србина и ерског свештеника и неку највећма. На такве пошљедице није у своје вријеме ни помислити могао онај, који је — већу рећи хотимице, али у својем млађаном заносу за демократском управом и за њезином умишљеном срећом, заишао тако далеко, да је епископа покренуо са његовог, црквом му додијељеног становишта, и да га је тако покренутог са тога становишта у његовом положају, на челу црквене управе, ограничио таквим ограничењем, поред којег би епископ — ако би и сам слабији био, ради свога мира и ради своје угодности, — још попустио — на жртву падати и пасти морао несрећној струји нашег времена. А та је струја нашег времена и њезина је цијел: *срушити највиши углед наше Цркве, како би јој се без тога угледа, разбило јединство и у јединству и њезина снага*. Сам је Спаситељ рекао: „*Нико не може покућство јакога, ушавши у кућу његову, отети, ако најприје јакога не свеже: и онда ће кућу његову оилијенити*“. (Марко, 3, 27.) Врло ми је угодно навести, да се овдје слаже са мном потпуно, високопоштовани друг наш, др. Полит, јер ево јуче рече од прилике ово исто:

„*При грађењу наше аутономије, рече он, ми не можемо, ми не смијемо нешто заборавити, већ морамо респектовати као неку светињу, и то је велика заједница Источне Цркве. Све што не одовара тој заједници, ма како слободоумно, ма како демократски било, морамо елиминирати — одстранити*“...

„*Нема сумње, наша Источна Црква, она је епископална, ми је држимо да је права, стара апостолска*“. Ја ово све од ријечи до ријечи потписујем, и чудим се г. Политу, што и он признаје, али ипак остаје код старијех уредаба

Јест, господо, ми онако несвјесно хитимо тој струји у помоћ. У цркви облачимо владику у светитељске одежде, појемо велегласно: „*кнеза и првосвештеника нашега, помјани нам Господи, многољетствуј владику*!“ — а на улици и у листовима: највеће погрде, најпростије сумње бацамо на своје епископе; називамо их свакојаким погрднијем именима — па тја и коњокрадицама! Не ћу рећи ништа, и владике су људи, па могу као људи и погријешити, него

ми таквијем поступком понижавамо достојанство и углед своје рођене Цркве, кад грдимо њезине прве достојанственике, па тја и неки свештеници, не сјећајући се оног апостолског канона: „*Књазју бо људеј твојих да не речеш зла*“ — јер се иначе одлучењем казни, ко тај канон преступа.

Ја не браним Никанора, Нектарија или Георгија, — али док је он мој патријарх, док су они владике моје Цркве, они су за мене светиња. А кад тако пролази патријарх и владике, што ли је, од нас — свештеника! Код нас је заиста оно стање из Инђије, из земље проклете, ће не поштује млађи старијег: нити народ поштује свештеника, нити свештеник проте, нити прото владике — — и томе даје повода и примјера сама наша интелигенција. А ко гођ рђавијем примјером саблажњава свога брата, тај љуто гријешни против своје Цркве. Ми нијесмо овђе у Цркви, да управљамо свој живот по њезинијем заповијестима, и да се кроз Цркву спремамо за овај вјечни живот. Ја сам господо, и као свештеник, и као Србин најприје Хришћанин, па онда Србин, и као свештеник, морам бити најприје Хришћанин. И ако ми, интелигенција и велика и мала, тој опасној струји не станемо што прије на пут, да нам она и прости народ не зашљусне, ја вам кажем, господо, да је то пропаст наша — Не знам, да ли би то добро било по друге народе? Би ли то добро било по саму државу? То је другијех да испитују, и позив и дужност. Али то знам и дубоко сам увјерен у својој души, да би то била пропаст за нас. Пропаст ерском народу и његову имену, пропаст увјетима нашега душевног спасења, које и једно и друго могло је до сада кроз толике вијекове да се развија, да напредује и да се нада само поред угледа своје Православне Цркве, само поред њезиног јединства и снаге у томе јединству. Врло добро рече др. Полит: „*Кад смо стварали народно-црквену аутономију ми смо били под утицајем политичних околности; па нас је дјеловало оно бијно вријеме уставности. Ми смо створили слободоумне, демократске установе по обрасцу вјероисповијести, које нису имале корена у нашој цркви*“.

Ја поштујем ваше велико знање госп. докторе! — али се чудим, кад признајете то, за што тај туђи коријен не чупате из цркве? За што га још залијевате? (Бурно одобравање.) Да, да, господо! Ово је криво нашем неуспјеху на

овом нашем пољу; признајемо да смо сагријешили, па се ипак не кајемо и гријеха не поправљамо! Ево сам вам нацртао у најкраћим потезима, шта је све бивало с нама од 1690. Колико смо сваке муке поднијели, и све то још нас није опаметило. Ево нас још у трзавици; непрестана мржња и не вјерујемо ни својој памети ни својим очима. Не вјерујемо јерархији, не вјерујемо влади, не вјерујемо ни један другом. (Порицање на левици. Говорник: хоћете ли да вам читам ваше чланке? Не, ћемо, не ћемо!) А зашто је то! Ево да вам кажем и ту истину! Опонирали ми колико му драго; копрцали се ми како му драго, ми морамо признати, да је мађарски народ господар у својој кући ево већ хиљаду година (гласови: заједно с нама), јест, заиста данас заједно с нама, само што он нама господари. Нема тих параграфа ни чланака, којима ћемо ми препријечити, да се влада која му драго, — чија му драго, не мијеша у наше автономне послове. Ако затворимо врата, она ће на прозор, ако ли затворимо и прозор — она ће отворити обоје — чим ми прекорачимо своје дужности. Само свјеснијем вршењем својих дужности, само поштовањем својих автономних власти, запријечићемо ми владино мијешање у наше автономне послове. А ми баш радимо противно, дозивљући сваки час угарског министра, да нам он правицу изрече мимо наших автономних власти, јер не вјерујемо својима властима.

Ми смо Србљи заиста поносит и храбар народ, али имамо велику ману, што своје противнике у вијек омаловажавамо — поништавамо. Па тако поступамо и према Мађарима. А ја вам, господо, отворено кажем, да за мене нема љепше историје у Европи од историје мађарског народа. Они су на сабљи освојили ове крајње земље — ову јевропску житницу, прије хиљаду година. Имали су своју народну династију преко триста година. И у тој династији било је борбе, збацивања, ошљепљивања, — па тај малобројни народ ипак се одржа и у својој политичној самосталности и у својој народној свијести. Тај народ доводио је кашње на свој краљевски пријесто владаре: из пољске, чешке, немачке па и талијанске династије, подизао је и своје одличне племиће на тај пријесто, као што је био краљ Матија — па уза све то одржа се он у својој политичној самосталности и у својој народној свијести. Тај народ претрпео је турску поплаву и господарење; наслонио се на Нијемце па и

опет се одржа и у својој политичној самосталности и у својој народној свијести. А за што то? За то, што никад није дао да му се руши онај темељни државни устав, што га је држао у јединству. Сви владари од Фердинанда I. дрмали су на том стожеру више мање, да га ражљуљају и ослабе — али су Мађари свагда умјели и снаге имали, те нападаје мушки одбити па макар и револуцијом — и ево их на прагу своје хиљадугодишњице! Ово није пјесничка фантазија него историјска истина. Али ми Србљи или што нијесмо хтјели или што нијесмо умјели — као да се том историјом нијесмо ни најмање поучили. Наше политичне вође од доба уставне ере послје 48. године: мјесто да су добро проучили своју историју од 1690. па да су се њоме и користили; мјесто да су проучили смисао и садржај народних привилегија онако, како их је протумачио Сава Текелија још на темишварском сабору — мјесто да су добро познали основни устав своје Цркве — па да су се постарали: да загладе оно, што је покварено још у самој почетку; да законитијем путем санирају и уреде све наше одношаје према држави, ми би данас заиста имали уређене све наше послове. Мјесто свега тога ударили су они у шупљу политику и опозицију и према држави и према својој јерархији, од које нам данас није ништа остало послје толике узалудне борбе — осим неколико пензионираних политичара! (Бурно добравање.) И ја бих, господо, био у опозицији, и тражио бих највећа права за свој народ, али тријезан и зрио човјек свагда напријед мисли: што може бити а што не може. Па и ово стање ја не разумијем; наш народ шаље данас на државне саборе и у Пешту и у Загреб људе влади најповољније, и амо ево на наш сабор исти тај народ шаље највеће опозиционалце. То је за мене болесно стање! Нама није нико крив, што смо изгубили битку на Косову; нико нам није крив, што смо амо прешли; али кад смо већ овдје, морамо гледати да се консолидирамо са онијем народима, са којим у заједници живемо. Ми се морамо, хтјели не хтјели, већ једном прилагодити ономе стању, у коме се заиста налазимо! Иначе само сметамо а ништа не стварамо, и што се већма будемо копрцали, тијем ће се више наћи ђевера, који ће нас везати, и бићемо непрестано у изнимном стању, као што то рече др. Полит. Али то изнимно стање морамо отклањати и то стоји само до нас!

Високи саборе! Сад би било на реду, да све редом тачку по тачку кажем, како ја мислим о овоме предложеноме нацрту за наш народно-црквени устав. Имао бих ту много да кажем и о општинама и о свештеничком сталежу — али не могу више опширно говорити, сустао сам, уморио сам се. Него ћу укратко рећи: ја пристајем уз овај нацрт и гласаћу мирне душе, да се прими и за специјалну дебату и то е тога, пошто он у многим мијења на боље оне погрешке почињене од 1869. Има и у овоме нацрту и тога, што ја не бих могао примити и што треба исправити, али ја видим да је много што-шта поправљено и да одговара куд и камо боље потребама наше Цркве и нашега народа и моме увјерењу — него ли досадашње наше уредбе, особито оне привремене. А оно што му још недостаје и са начелне и са формалне стране, може се све лијепо исправити у специјалној дебати, само ако хоћемо и ако смо дошли амо, да што радимо и урадимо. Ја бих радо гласао за приједлог пресвијетлог барона Живковића, само да га је јасно и тачно прецизирао; и ако он то тако прецизира, да се тијем дође до општег споразума, ево ја сам први ту, да усвојим тај приједлог пресвијетлог барона; и ко гођ пронађе начин да се ми сложимо сви у један табор, да једнодушно радимо, да подигнемо углед своје Цркве — својих епископа и свога свештенства — ја сам свагда узаш.

Помислимо, господо, колика је одговорност данас на нама и пред Богом и пред народом и пред историјом! Да ви знате, господо, колико се данас човјек мора мучити, док у нашој старијој историји објасни неки догађај! Да знате колико се ту мора преврнути књига, листина, записа и т. д., али наш данашњи рад описаше ево они млађи наши, (говорник упише руком на богослове, што су на галерији) они, што ће нас скоро наслиједити и овђе сиђети, ће ми ево сједимо. Они ће прибрати све наше поступке и све наше ријечи по новинама и по часописима, па ће нас по нашој властитијем ријечима судити и немилице осудити, кога гођ нађу да је за осуду. Онда не ће никога испривавати ни страначки обзири ни задане ријечи. Права историја не гледа на то, она ампутира, све што је нездраво, горе него нож најлемилоерднијег доктора — хирурга.

Та ако ми, Србљи, нијесмо доста патили, онда није ни море слано! И сва та патња још

нас није опаметила, још нас ево у таборима. Та помислите, господо, шта је наша задаћа? Ми нећемо стварати великијех политичких закона. Наша је главна задаћа јасна и кратка. Гледати да нам црква не прокисава, и да су нам свештеници уредно плаћени; гледати да нам школа не прокисава, и да нам је учитељ уредно плаћен — и најкашње гледати да оно пара, што имамо по општинама, да нам се не развуче и не пронадне. То је управ језгра наше задаће, а све је остало љуска. Па хоћемо ли доказати да и то не умијемо уредити? Та јесмо ли Хришћани, јесмо ли људи? Та ваљда се не ћемо одавле развићи као злотвори, као Турци или — као, — Боже прости, као дјеца.

Најпослије молим сваког брата, да неби ове моје ријечи узео за увреду. Нијесам ја устао да кога вријеђам, већ сам устао да вам по правди Бога истинога кажем, какво је наше стање, да вам жажем: на коме је царство.

Жао ми је, што сам једног свог главног пријатеља увриједио, и жао ми је, што га није овдје, да га јавно замолим за опроштење. А тај мој пријатељ — то је др. Илија Вучетић. Ја сам њему приговорио неки дан послје оне конференције: да је он највише крив што су општине и бирачи ударили у протесте неке, па сам ту употребио незгодну ријеч, рекав му: „Што си звонио на ларму, прије него си ватру видио?“ Он се нашао увријеђен на ово, што ми је сам казао, и е тога ми је жао што га није овђе, да га, као што рекох, јавно молим за опроштење, јер мени је његово пријатељство и мило и драго, и да сам знао, е ћу га тијем увриједити — не бих му то рекао, али кад се оваки послови расправљају, не можемо сви једнако мислити; надне ту по која и крупнија.

Ја бих имао још много и врло много да што шта кажем о нашојем приликама — али не могу више да говорим — управ сам сустао. А што рекох не порекох -- и овим завршујем. (Бурно одобравање и „живио“ са свију страна. Патријарх устаде са свога пријестола, дође до говорника, пољуби га у чело и у уста рекав: Ао синко, Бог те поживио, тако се брани своја црква! Исто тако пољубио се с говорником и његов дијецезан и врло много заступника. Стеван Јовић пољубио се такођер уз ријечи: Честитам ти, ако се и не слажем у свему).

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

— (Извештај о раду епархијске управе темишварске месеца априла о. г.) *Епарх. кон исто-рија темишварска* држала је редовну седницу своју 27. априла о. г., у којој су следећа решења донесена: Извештена је Видосава Арновљевића, парох. удовица из Сенте, да је 30 фор. државне припомоћи добила. — Извештен је јереј Тодор Жупански, умир. парох сараволски, да му је мировина од 400 фор. годишњих у тецај стављена. — Умољен је саб. одбор, да припомоћ од 150 фор. у допуну свештеничке плате цркв. општини лукаревачкој већ дозначену, на 200 фор. годишње повиси. — Пошто је по извештају надлежног протопресвитера јереј Милан Жан за администратора мехалске парохије тамошњем прав. народу представљен, то је досадањи админ. мехалске парохије, јером. Иехиријон Гађански, за админ. м.-бечкеречке парохије, а досадањи админ. мало-бечкеречке парохије, јером. Милутин Јосић за админ. црнобарске парохије постављен. — Није усвојена молба јереја А. Јовановића, пароха срп.-елемиреког, да му се лични помоћник пристави. — Расписан је стечај на парохију у Немету. — Призив Данице Белеслијине, парох. удовице из Тиса-Ст.-Миклуша, против оvd. решења у ствари припадајуће јој половине свештеничке плате за време интеркалара — поднесен је МЦСавету на више решење — Јереј Душан Јосимовић, лични помоћник Г. Михајловића, пароха срп.-итебејског, принуштен је стечајном испиту. — Јером. М. Ш., администр. лукаревачке парохије, повраћен је у постриг свој, манастир Бездин, а администрација лукаревачке парохије поверена је пароху краљевачком. — Молбеница јереја Јоакима Сувајчића, админ. парохије чоканске, којом на парохију у Шандору компетује, спроведена је с препоруком конси-торији бачкој. — Почем цркв. општина чанадска не ће да установи рескриптуалну плату, то је јереј Вељко Белеслијин, парох чанадски, упућен, да се у смислу наредбе министра-председника из год. 1876. обрати на надлежно поджупанијско звање ради установљења свештеничке

плате путем погодбе између њега и цркв. општине — Молбеница парох удовица и неких сиромашних свештеника спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Најпосле донесена су решења у многим брачним споровима и једна пресуда, којом је брак у крепости одржан.

Епарх. админ. одбор темишварски држао је своју редовну седницу 28. априла о. г., у којој су следећа решења донесена: Дозвољено је цркв. општини в.-кикиндекој, да на земљишту цркв. општинском нову кућу у вредности од 53.600 фор. зидати може. — Пошто се из извештаја подручних протопресвитера, о дугујућој и уплаћеној порези на парох. сесијама, види, да многи свештеници повеће своте у име пореза дугују, то су исти позвати, да те дуговине своје у што краћем року исплате. — Упућена је цркв. општина сочанска, да конз. фишкалу изда пуномоћје, како би исти Александра Јанковића, бившег председника цркв. општине сочанске, због проневереног црквеног новца у износу од 700 фор. код грађанског суда тужити, а по потреби против њега и криминалну тужбу подићи могао. — Дозвољено је цркв. општини банахидекој, да два парох. дома зидати може. — Ради реорганизације цркв. општине хрњаковачке изаслат је Кузман Станић, админ. прот. темишварског. — Пошто цркв. општина оросламонска има парох. дом, то јој је дозвољено, да другу цркв. општинску кућу, од које никакве хасне нема, по уговорену цену од 705 фор. продати може. — У ствари деобе Срба и Романа у Моноштору покушаће мешовита комисија, пре него што би се редовна парница отпочела, да поделу заједничког црквено-школског имања мирним путем обави. — Одобрено је овоепарх. изаслаником Миланом Петровићем обављени обрачун између цркв. општине срп.-кларијске и удовице пок. јереја Богдана Кузмановића, по коме цркв. општина има поменутој удовици у име заостале свештеничке плате још 687 фор. 68 нов. да исплати. — Дозвољено је цркв. општини шурјанској, да цркву своју по одобреном прорачуну оправити може. — Дозвољено је цркв. општини надлачкој, да

изгледање нове цркве отпочети може, и одобрен је овоодносни грађевни уговор с том допуном, да последњу рату после колаудације радње подумачу исплати. — Дозвољено је цркв. општини кетфељској, да св. цркву своју с поља и изнутра оправити може у границама одобреног трошковника од 300 фор., коју своту у благајни својој у готовости има. — Дозвољено је цркв. општини темишварско-фабричкој, да може своју цркву моловати дати за цену од 950 фор. без одржања лицитације на мањак. — Одобрен је избор $\frac{1}{3}$ скупштинара и половине цркв. одбора цркв. општине тарашке. — Позвана је цркв. општина модошка, да ради оправке своје св. цркве дражбу на мањак одржи на основу одобреног прорачуна, те да дражбени записник са грађевинским уговором овамо на одобрење поднесе. — Дозвољено је цркв. општини неметској, да неке дужнике своје, који су по приложеној сведочби општин. поглаварства са свим осироманили, брисати може. — Изаслан је овоенарх. ревизор рачуна, да рачуне цркв. општине парачке за год. 1891. и 1892 на лицу места прегледи. — Дозвољено је цркв. општини срп.-кретурској, да сву унутрашњост свете цркве своје очистити, позлатити, масном бојом обојадисати, где је нужно пресликати и мarmorисати даде, за цену од 330 фор. без одржања дражбе на мањак. — Изаслан је овоенарх. ревизор рачуна, да на лицу места у Кетфељу прегледи цркв. рачуне од више година. — Од неких цркв. општина на прегледање поднесени рачуни издати су овоенарх. ревизору на прегледање, а од истога већ прегледани рачуни повраћени су дотичним цркв. општинама са примедбама. — Молбенице цркв. општине лукаревачке, хрњаковачке, станчевачке, овсеничке и арадгајске ради получења државне припомоћи, сprovedене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. П. М.

— („Српски учитељски конвикт у Н. Саду“.) Из штампаног рачуноског извештаја о срп. учитељском конвикту за год. 1892 види се, да уплата од 113 чланова оснивача износи у свему 2008 фор. 01 н., а од 83 члана потпомагача 3462 фор. 50 н. — По прегледу благајнице, за време од 1. јула 1892 до 31. дец. 1892 било је: 140 фор. 45 н. прилога, 210 фор. од забава, 95 фор. 20 н. од тасова, и уплаћен је легат пок. Томе Зековића из Н. Сада од 1000 фор. — Стање друштвеног имања 31. децембра 1892 износи 18.833 фор. 54 н. а. вр

О Г Л А С И.

СТЕЧАЈ.

40. 5—5

Српска правосл. цркв. општина Арач-врачевачка отвара две нове школе у II. и III-ој четврти, у којима ће се предавања 1. септембра т. г. отпочети. На обе ове школе — састојеће се из I. и II. разреда мешовите деце — отвара се овим стечај за „два“ мушка учитељска места.

Годишња плата појединог учитеља је: 500 фор. (1000 крунаша) а после петогодишње службе — ако се изабрани учитељ у отправању свога звања покаже достојним повишења плате — 600 фор. (1200 крунаша) која ће као стална учитељска плата и надаће остати. Осим тога, уживаће сваки учитељ слободан стан и огрев или место овога 40 фор. (80 круна) у новцу; 25 фор. (50 круна) у име школског послужитеља и 12 фор. 50 новч. (25 круна) у име школског писачег прибора

Онај учитељ, који би у стану био доказати да је вичан хармонијском певању и музици, те да је кадар склопити „певачку дружину“ и с њоме на св. литургији појати, добиће у име награде за то још 100 фор. (200 круна) више.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом и наредбама прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека изволе своје молбенице са нужним документима за три месеца дана рачунајући од првог увршења овог стечаја месном школ. одбору у Арач-Врачеву поднети

Из седнице м. шк. одбора срп. правосл. цркв. школске општине, држане у Арач-Врачеву 1. (13). априла 1893. године.

Душан Петровић,
пероваја.

Рада Главашки,
председник.

БЛАТНО КУПАТИЛО „РУСАНДА“ У МЕЛЕНЦИ,

ТОРОНТАДСКОЈ ЖУПАНИЈИ,
са жељезничком станицом

отвара се 1. маја т. г. и траје до
1. септембра.

Ово се купатило нарочито препоручује онима, који болују од: скрофула, ревматизма, севогине, неуралгије, отока, разноврсних рана, отока у зглавцима и гдекојих кожних болести.

Постарало се како за добру кујну, тако нарочито за изврсно сопствено пиће.

Поближе се дознати може од

УПРАВЕ КУПАТИЛА.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У ВУКОВАРУ.

www.unproje15 ex 1893. ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 46, 1—1

На основу скупштинског закључка од 1. (13) марта 1893. српске православне црквене општине вуковарске, а усљед одобрења славног архд. админ. одбора у Карловци од 19. априла (1. маја) 1893 бр. А. О. ^{144/157}, расписује се дражба на мањак ради *оправљања целе цркве споља и покривања црквеног торња са бакром.*

По прорачуну износи:

1. За оправку целе цркве споља зидарски посао ф. 445.90
 - 2.) За покривање торња са бакром „ 1507.—
 - 3.) Све скеле паушално „ 120.—
 - 4.) Нове даске на бубањ на торњу „ 80.—
 - 5.) Позлата крета и јабуке жеженим златом „ 400.—
 - 6.) Деломична позлата декорације, грба, розетни, са жеженим златом „ 350.—
- укупно ф. 2902.90

1. Дражба држаће се дана 22. маја (3. јуна) 1893. у 10 сати пре подне у већници српске православне црквене општине.

2. Дражбоваће се са писменим понудама, и сваки дражбодатељ дужан је од горе споменуте своте 10% у име јамчевине својој понуди прикључити; понуде се примају најдуже до дана дражбе до 10 сати пре подне; на касније понуде неће се обзир узети.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

5. Ближи услови, тако исто нацрти и прорачун могу се код председништва ове црквене општине до дана дражбе видети.

У Вуковару 5. (17.) маја 1893.

Сима Царевић, перовођа. Сима Тепић, председник

СТЕЧАЈ.

45, 1—1

На српско-православној основној школи у Зворнику (Босна) потребна је једна *учишлица* за идућу школску годину 1893/4. — Годишња је плата 400 фор. (800 круна) са станом и огревом.

Која жели да добије ово место, нека се до Петров-дана (29. јуна 1893.) обрати молбом и приложеним документима на „српско-православну црквено-школску општину у Зворнику (Босна)“.

Зворник 5. (17.) маја 1893.

Јово Поповић, перовођа. Ђорђе Поповић, председник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожита у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У ВУКОВАРУ.

Broj 16 ex 1893.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

47, 1—1

На основу скупштинског закључка од 1. (13) марта 1893. српске православне црквене општине вуковарске, а усљед одобрења славног арх. адм. одбора у Карловци од 19. априла (1. маја) 1893 бр. А. О. ^{143/147}, расписује се дражба на мањак ради градње *новог короша* на гвоздене траверзе.

1. По нацрту и прорачуну износи новоградња црквеног короша на гвоздене траверзе своту од 1507 п. 57 н. а. вр.

2. Дражба држаће се дана 22. маја (3. јуна) 1893 у 10 сати пре подне у већници српске православне црквене општине.

3. Дражбоваће се са писменим понудама и сваки дражбодатељ дужан је од горе споменуте своте 10% у име јамчевине својој понуди прикључити. Понуде примају се најдуже до дана дражбе до 10 сати пре подне; на касније понуде неће се обзир узети.

4. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

5. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

6. Ближи услови, а тако исто нацрт и прорачун, могу се код председништва ове црквене општине видети.

Вуковар 5. (17.) маја 1893.

Сима Царевић,
перовођа.Сима Тепић,
председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка од 29. марта о. г. расписује се дражба на мањак ради зидања *парохијалног дома*

По зготовљеном прорачуну радња износи: **4533 фор. 50 новч.**

Лицитација ће се држати у недељу после Духова 23. маја (4. јуна) о. г. у 2 сах. по подне у српској школи.

Сваки лицитант дужан је од горе истакнуте своте 10% пре дражбе у име сигурности председнику положити.

Ближи услови могу се од првог огласа видети код председника, као и на сам дан дражбе.

У Инђији, 8. маја 1893.

Никола Јовановић,
перовођа.Никола Контвић,
председник.

48, 1—2

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације

и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда еитних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.